

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, hāt. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine

Posamezni listi dobē se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Pozor slovenski starši!

„Slov. Gospodar“ je v štv. 25 od 20 junija pod naslovom: „nova imenitna uredba“ opozoril slovenske starše na slovensko vzporednico ali paralelko, katera se ima odpreti bodoče šolske leto na Mariborski gimnaziji. Ne da se tajiti, da je slovenska paralelka za nas Slovence toliko imenitna, kakor nobeno drugo učilišče.

Če hočejo sinovi slovenskih starišev z učenci nemške narodnosti tekmovati, treba je, da se poučujejo vsaj prva leta v najtežjih predmetih v maternem jeziku: dokler to ne bode, bode se sinovom slovenskih starišev na celo nemški gimnaziji prva leta vedno slabo godilo in če so še tako nadarjeni ali talentirani.

Naši nasprotniki pa baš to hočejo, da slovenski sinovi v šoli zaostajajo in zatorej se z vsemi silami upirajo upeljatvi slovenskega pouka na gimnazijah. Strah naših nasprotnikov, da bi slovenščina ne bila pripravna za pouk, je prazen, ker je upeljana na gimnazijah na Kranjskem; dijaki pa, ki so se učili na Kranjskem, znajo nemški in slovenski gotovo tako dobro, če ne bolje, kakor oni, ki so bili v Celji, Mariboru ali Ptuj.

Ko je ravnateljstvo Mariborske nemške gimnazije pred nekolikimi dnevi po novinah naznanilo, kedaj se imajo vršiti vzprejemni izpiti (Aufnahme-Prüfung) je na slovensko paralelko in na sinove slovenskih starišev popolnoma pozabilo, kajti paralelke v oznanilu niti omenilo ni; zamolčalo je, da se učenci na gimnazijo sprejemajo tudi meseca septembra, ker bi sicer učenci slovenskih starišev, ki obiskujejo doma šole in še nemajo počitnic, ne mogli biti nikdar sprejeti. Iz tega sledi brez dvojbe, da ravnateljstvo Mariborske gimnazije ne mara slovenske paralelke in da noče kumovati pri njenem porodu. To pa nas Slovencev ne sme in ne more strašiti.

Dne 16. septembra t. l. bomo slovenski

starši naše sinove, godne za gimnazijo s slovenskim poukom že v Mariboru imeli; predstavili njih bomo ob 8. uri zaran g. ravnatelju, terjali bomo, da se vpišejo za slovensko paralelko, da se ž njimi vrši vzprejemni izpit. Gledali bomo na to, da priženemo k izpitu fante, zdrave na duši in telesu, učence dobro podkovane in lepega obnašanja, da bomo pokazali, da sinovi slovenskih starišev, če tudi so ubogi, niso tepci in bebc.

Slovenske gospode duhovskega in svetnega stanú pa prosimo, da ne odtegnejo svoje podpore našim sinovom na slovenski paralelki v Mariboru, da nam pomagajo z dobrimi sveti.

Dijaški kuhinji v Mariboru priporočili bomo tudi svoje sinove in upamo, da bomo uslišani! Od nemške in nemškutarke gospode naši sinovi nemajo pričakovati pomoči in podpore. To nas uči skušnja, katero smo si pridobili v Ptuj, Ptujski, Ormožki, Ljutomerski Slovenci in dr. bodo gotovo pošiljali svoje doneske v bodoče za dijaško kuhinjo v Maribor, če v jeseni stopi v življenje slovenska paralelka v v Mariboru.

Na ta način bode mogoče dijaško kuhinjo v Mariboru sezidati, na trdnej podlagi, katero bodo podpirale gotovo tudi slovenske posejilnice.

V to pomozi Bog! Slovenski stariši, ki imate godne sinove za gimnazijo, pripravimo potrebno obleko, in denar za kujige in druge potreščine! Gospodje učitelji in katehetje bodo skrbeli za potreben poduk in spričevala in meseca septembra vidimo se v Mariboru in ne v Radgoni ali v Ptuj. H. n.

Bitka pri Slavkovem in c. k. 47. polk.

(Konec.)

Komaj se začne daniti dne 22. maja, začne se boj na novo. Gosta megla je pokrivala ravnino. Francoska garda prihruje nad Slavkov, od vseh strani sili v vas. V prednjih hišah se je branil stotnik Kosevič z deveto divizijo

(dvema kompanijama). Sovražniki ga obsujejo od vseh strani; mora se jim udati. Drugi oddelki polka so se branili hrabro, branili so hišo za hišo, ali vendar se morajo umakniti do pokopališča in do župnikove hiše nazaj. Od tod jih sovražniki ne morejo spoditi. Že so pešali junaki, kar pride 14. polk na pomoč ter vrže Francoze iz vasi. 47. polk je bil tako utrujen, da so ga morali poslati nazaj. 14. polk je branil vas do desetih. Ta čas ga napade francoska garda na novo in ga porine nekoliko nazaj. Ali ko pride 31. polk pomagat, spodi sovražnike konečno iz vasi.

Tudi ta dan je skušal Napoleon odločiti boj na sredini. Deset polkov pešcev in 400 topov pošlje na ta kraj. Začelo se je streljanje, kakor bi bil sodnji dan. Najstarejši vojaki se niso spominjali kaj takega. Avstrijci odgovarjajo krepko, akoravno še po noči niso mogli počivati. Ko je bila stvar najhuja, zgrabi nadvojvoda Karol sam zastavo 15. polka ter se vrže nad Francoze. Navdušeni udarijo naši za njim, general Smola pripelje topov na pomoč, kakor ljuta vihra se zakadé naši nad sovražnika in ga vržejo nazaj.

Zdaj je šlo za Esslingen. Ob ednajstih napade Rosenberg vas. Ali Francozi so bili utrdili vsako hišo tako, da ni bilo moči napredovati. Napoleon je dobro vedel, da bo konec cele njegove vojske, če Esslingen ne obdrži. Avstrijci so naskakovali in naskakovali ali nadvojvoda sam je prepovedoval daljne poskuse, ker je videl, da bi bila kri zastonj prelita. Tem bolje pa prime Napoleona ob sredini. Kakor bi se vadili na domačih vadiščih, so korakali avstrijski polki v boj. Nagnali so Francoze nazaj. Proti večeru potihne prasketanje pušek in topov. Napoleon pelje svoje na otok Loban nazaj. O polnoči se je prepeljal v čolnu na desni breg Donave v Ebersdorf. Od jeze in truda premagan zaspal je brez zavesti; 36 ur je spal neprenehoma. Njegovi generali so se že posvetovali, kaj bo, če se ne zbudi več.

Ob treh ponoči pomaknili so se Francozi tudi iz Esslingen-a. Zbrali so se vsi na Lobani. Avstrijci ga niso mogli napasti, manjkalo je ladij in streliva, vrhu tega so se bojevali samo dne 22. maja celih petnajst ur, trebalo je počitka.

Na bojišči je bilo strašno. Vasi so bile požgane, travniki in polja poteptani, po razorih je tekla kri. Vse polno je ležalo mrličev, ubitih konj, pušk, čeljad in topov. Samih mrtvih Francozov so pokopali na bojišči 7000, 5000 ranjencev je ležalo po obvezališčih, 29.773 ranjencev so prepeljali na Dunaj; 2300 jih je bilo ujetih.

Ali tudi Avstrijcev je pokosila bila smrt veliko, 87 častnikov in 4286 mož je bilo mrtvih, ranjenih pa kakih 19.000. Od 47. polka

samega je znašala zguba 19 častnikov in 685 mož. Tako junaško se je boril ta polk l. 1809.

Po pravici je pohvalil nadvojvoda svoje vojake rekoč, da so na bojišči prvi izmed vseh vojakov na svetu. Sam Napoleon je priznal to. Ko ga je vprašal pozneje nek njegov general, ki ni bil v tem boju, zakaj ni razkosal Avstrije, odgovoril mu je: „Molčite, ravno tako sodite, kakor slepec o barvah. Avstrijcev pri Slavkovem niste videli, toraj niste videli nič!“

Tako je sodil pred 80 leti Napoleon o avstrijskih junakih; odslej so pokazali naši očetje še vedno, da je sodil pravo in če bo treba, pokazali bodemo tudi mi. F. H.

Gospodarske stvari.

Krompirišče in ozimine.

Pri naših kmetih je v navadi, da se izkoplje krompir jeseni ter vseje kmalu zatem rž na isto njivo. Po drugih krajih se toži, da jim to ne kaže ter da iz take setve ne postane nič kaj prida. In vsa je podoba za to, da ne kaže krompirišče nič kaj za ozimino. Zakaj ne? Dve reči ste posebno, ki govorite zoper to.

Krompir namreč ne dela veliko sence in zato pripeka solnce na tako njivo ves božji dan z veliko silo in tudi veter lahko izsuši prst na krompirišči. Tako pa postane prst čez silo suha in je v obče preveč rahla. To je prvo, drugo pa je to, da se izkapa krompir že precej pozno in je zato po gostem setev ozimine že jako pozna, velikokrat pa celo prepozna. Iz tega pa pride potlej rado, da ostane ozimina nizka, slama je majhna ali zrnja največkrat ni premalo.

Dobro je zadnje že, toda vselej se ne izgodi in potlej hodi človeku tudi za to, da dobi dovolje in to dobre slame. Kjer torej ne moreš pustiti krompirišča za setev v prihodnji spomladi, tam ti kaže, da storiš s krompiriščem v jeseni tako-le:

Izkoplji krompir, poberi zelišče ter ga odpelji na gnojišče; potem pa daj njivo lepo poravnati, kakor ti je že to koli mogoče, samo orati ne kaže. Zatem se vseje rž na njivi in njiva se prevleče z brano, se vé, da bolj trdno, kakor če si njivo bil preoral. Zakaj kje tako? S tem, da se izkoplje krompir, preonéga se njiva že precej in če vseješ v poravnano njivo sedaj rž, dobi seme, dobro prst, ne leži pregloboko in kedar poganja koreninice, ima še vedno dobro prst in tako se ti ni bati, da ti opeha.

Vrhu tega pa je bila njiva, v kateri je krompir rastel, dolgo taka, da je lahko vzprejela roso, dež, zrak, toploto, perje itd. To vse je živež za mlado setev, kajti ostalo je bilo le na vrhu in ker se ni podoralo, služi sedaj mladi setvi v kaj tečno hrano. Ko bi pa človek tako njivo preoral, prišlo bi vse to precej globoko

in bi ne prišlo več ozimini v korist. To pa bi bilo na škodo sedanjih setvi, prihodnji pa ne veliko na korist.

Da stori tisto ravnanje s krompiriščem tudi pšenici dobro, ako je sploh prst za njo, ni treba, da še opomeni človek posebej. Tudi detelja in sploh trava ni zoper tako ravnanje s krompiriščem. Pri nas se navaža hlevni gnoj že spomladi za krompir in tudi za-nj je dobro, če že leži dalje časa v zemlji, ne da ga človek izorje in tako izpostavi solncu in vremenu. Kjer pa imajo že tudi umetni gnoj, tam je treba, da se raztrosi še le na krompirišče, hitro, ko so izkopali krompir.

Razumeje se po sebi, da je tudi v tem ravnanju treba, prej, ko mogoče, izkopati krompir in to do čista, ne le tako bolj po večjem.

Česar pa ne smemo pozabiti, je to, da ne sme biti na krompirišči pleveli in v občeh veliko trave. Tako krompirišče bi sploh ne bilo za ozimino, celo pa ne za to, da bi se ne preoralo.

Ako še naj povemo mi svoje menjenje, reči nam je, da kaže pri nas, kjer je dobra prst za ozimino pa je bil krompir rasel v njej, izorati, toda ne globoko, ampak precej na plitvo naj se postavi gredelj na krompirišči!

Sejmovi. Dne 22. julija v Ivniku, pri sv. Heleni poleg Šmarija, na Malih Rodnah in v Mariboru. Dne 25. julija v Kozjem, v Lipnici, v Žalcu, v Črmožishah in v Slov. Bistrici. Dne 26. julija v Framu in na Teharjih.

Dopisi.

Iz Celjske okolice. (Občinska volitev.) Nekdaj, ko še ni naših Celjskih „purgarjev“ obsedel nemški duh, in ko se njih še ni navdajal pohlep, spraviti Slovencev, kolikor najdalje okoli mesta, pod svojo komando in vlado, bile so volitve v naši občini kaj mirne in prijetne. V občini prebivajo zgolj Slovenci, naravno toraj, da so bili v odboru tudi samo Slovenci, samo poštene, trdni slovenski kmetje. Ali ta mir ni trajal dolgo, kajti nemški Celjski „purgarji“ vrgli so se z vso silo na našo občino, da bi oni dobili krmilo v svoje roke, ter tukaj gospodarili, in se ve, da ne tako, kakor bi to bilo na korist občanov, slov. kmetov, ampak tako, kakor bi to boljše prav bilo za mesto Celje in Celjane. Ali ni to predrzno početje? Ali se vtikajo slov. kmetje v razmere Celjskega mesta? Gotovo ne! Kakor toraj mi pustimo Celjane v miru, tako mislimo, bilo bi tudi pošteno, če bi Celjani nas pustili v miru ter se ne vtikali v naše razmere. Kakor pa noben še tako miren človek ne more živeti v miru, če ima zlovoljnega in nasilnega soseda, tako se godi tudi nam. In zarad tega imamo

tako hude borbe pri volitvah; kajti mi moramo skrbeti za to, da užugamo tuje vsiljence iz naše občine, ter dosežemo, da bomo slovenski kmetje gospodarili tudi v naši občini. Toda ko bi ti liberalni ali nemški odbori v naši občini vsaj dobro gospodarili! Ali tega ne storijo. Kaki gospodarji pa so, to se vidi kaj jasno iz sledečega: Prej smo imeli z meščani skupaj šole. Na enkrat se Celjanom nekaj iznevidi, in vržejo nas iz skupne šole vun; bili so njim se ve, da naši kmetjski otroci premalo „nobel“, da bi smeli z meščanskimi sedeti skup v enej klopi. Po dolgem pravdanju dosegli smo komaj, da se nam je na mestu skupne šole plačalo 800 fl. odškodnine. S tem bi si morali sami svojo šolo kupiti. Dabila se je hiša, v kateri imamo sedaj šolo, pa stala je 15.000 gld. Tako so nas ti naši mestni „prijatelji“ spravili v tako velikanska plačila. V šoli je imel, kakor se to spodobi, in se povsod nahaja, nadučitelj svoje stanovanje. To pa Stibeneggu, ki je v „nemškem“ našem odboru zvonec nosil, ni bilo všeč, in naenkrat naznanijo, da mora učitelj iz šole vun. Šel je, in sedaj mu po postavi moramo plačevati 175 gld. za stanovanje vsako leto. Sobe pa, v katerih je bil prej učitelj, stojijo prazne, ter le ščurki in murni ali grili v njih stanujejo. Tako imamo občani škode samo tukaj vsako leto 175 gld. Prej so stanovale v šolskem poslopju neke ženske, ki so pošteno plačevale stanovnico. Tudi te so morale vun. Sobe so se morale lepo ter z dragim denarjem popraviti in očediti, da je prišel notri Stibenegg, kateri prosi, kakor čujemo, naj se mu odpusti 60 fl. zaostale stanovnine in pravi se, da mu jih hočejo odpustiti za njegove „zasluge“. Kmetje moramo vsak krajcar poplačati, takim gospodom pa se naj za nič in nikjer nič kar po 60 gold. odpusti. To bi bilo lepo gospodarstvo! Kmetje moramo toraj gledati, da dobimo občinsko mošnjo v naše roke, saj moramo večinoma le mi sami devati denar in plačevati va-njo. Pa tudi sramotno bi bilo za nas Slovence, da bi nam tuji gospodarili. Povsod Slovenci napredujejo, povsod je njih geslo: Slovenec imej na slovenski zemlji prvo besedo; Slovenec bodi gospodar na domačih tleh! Slovenska beseda imej veljavo in častno mesto v naših krajih. Ali naj samo mi Slovenci v naši občini zaostajamo; ali samo nam naj komandirajo vedno možje, ki jih ni rodila slovenska mati? To ne sme biti! Pri vsakih novih volitvah kaže se vedno bolj, da stojijo zoper nas samo Celjski purgarji in pa par zaslepljenih nemškutarjev. Na naši strani pa stojijo vsi poštene in trdni kmetje, da jih je veselje pogledati. Kmetje, okoličani! V torek, dne 23. t. m. odločilo se bo sopet za 3 leta, kdo bo gospodaril v naši občini ali mi Slovenci ali naši nasprotniki. Zmagamo lahko in gotovo, ako le vsi pridemo k volitvi in ostanemo zvesti in

trdni Slovenci. Nikdo ne sme doma ostati, nikdo naj ne postane Judež, ki bi izdal sebe in Slovence ter slovensko ime in čast!

Od sv. Lovrenca pod Prežinom. (Od govor.) [Konec] G. dopisnik, bodite tako dobri pa povejte, kakošna je „častna neresnica“, ali „nečastna resnica!“ Pred vami se ne bodem zagovarjal, častiti bralci naj pa sami sodijo iz tega dopisa. Moje najprisrčnejše želje se mi izpolnijo, ako bodete popolnoma slovensko uradovali. Ni pa potreba med svet upiti, da ste sami Slovenci, saj smo to tudi mi! Pridno delajmo za slovenstvo, pa bode največ koristilo! Kar pa ste dalje o meni pisali, za to bi vas smel malo trše prijeti. S šaljivo besedo sem nekoga podrezal, zato naj zaslužim slabo нравsko spričevalo? Navedel sem šaljive besede nekoga kmeta, ki jih zna bolje soliti, kakor vi, g. dopisnik, zato naj dobim slabo нравsko spričevalo? Ako nimam rad, da že več let nekateri živé v prepiru in sovraštvu, zato naj me doleti slabo нравsko spričevalo! Zaradi nedolžnega dopisa, pa slabo нравsko spričevalo! — Kdor le meni, da ga grabi hudobna roka za tilnik, tak človek — ne vem, kako bi povedal — tak človek nima dobrega srca. Kaj me je napotilo, da sem spisal kočljivi dopis, to sem zgoraj označil. Druzega povoda ni bilo, kar s častno svojo besedo zatrjujem. Ker ste izzivali mojo čast, da-si ne morete priseči, kdo je pisal one vrstice, hotel sem v prvem hipu objaviti svoje ime, a s takim načinom ne bi bilo konec vašemu besedičenju. Slutil sem tudi, da ste vi pisali ono kolobacijo, a poslal jo je drugi s svojim imenom. Nравskega spričevala pa ne bodem nikedar pri vas iskal; prijaznosti mojih ljubih soobčanov mi je dovolj. Prepira nisem delal in ga ne bom in sebi v ponos rečem, da nimam pravega sovražnika. Kar se tiče „tikanja“ dotičnika z „hofrathom“ Heinricherjem, sem zapisal, kakor sem čul iz zanesljivih ust. Ako bi imel še tako živo domišljijo, ne mogel bi v dotiko spraviti dostojanstvenika s priprostim kmetom. Ko sem omenjal oddajo lova, bila je zraven beseda „bojda“, t. j. kakor se sliši praviti. Pred kratkim pa sem z nova čul, da v resnici Celjani dobé lov v najem. Za take malenkosti pač ne bomo prisegali. Sploh sem hotel z onimi besedami ožigosati samooblastneža, ki tlačí svojo spakedrano nemščino, kjer le more. Kaj pa je v resnici obrekovanje, potrudi naj se g. dopisnik v katekizem pogledati. Dovolj je temu! Na noben nasprotni dopis ne bodem več odgovarjal, imam hvaležnega posla dosti. Vi, g. dopisnik, pa le kvasite in verižite čudne stavke, ali pa je bolje, da se ravnate po mojem nauku: „Ophelia, geh' in's Kloster, geh'!“ Sedaj pa napravim piko.

Iz Št. Pavla v Sav. dolini. (O izgubi našega prevz. knezo-škofa.) Ne moremo

si kaj, da ne izrazimo pred celim svetom žalosti, kat-er-a je zadela celo na-o lavantinsko škofijo, o prebritki izgubi našega preljubljenega knezoškofa Jakoba Maksimilijana. Ko so nam naš častiti g. župnik na Petrovo ob konci pridige naznanili v kratkem govoru, smrt našega nepozabljivega knezoškofa, ta novica je bila prehud udarec za naša srca, da bi ga mogli mirno pretrpeti, ne, to nam ni bilo mogoče. Temveč nastalo je v cerkvi splošnje ihtenje in zdihovanje, in kako bi tudi ne, saj je večina farmanov skozi njih blagoslovljene roke prejela zakrament sv. birmе in bila potrjena skozi njih v sveti veri od sv. Duha. Koliko truda jih je stalo celih 26 let obširno škofijo tako lepo voditi, in pri njih trudapolnih opravilih, pri posvečevanji cerkev in o birmovanji z vidljivo ponižno ljubeznijo po cele tri ali štiri ure v eno mer opravljati in se še povrh truda izvrstnega dobrotnika skazati. To so storili naš preljubljeni, nepozabljeni mili knezoškof lansko leto pri nas. Ko smo pripravili nove zvonove, pri tej priliki so tudi oni priložili lepo svoto 80 fl. za nove zvonove, za kar jim naj mili Bog stoterno povrne v svojem kraljestvu! Tudi lansko leto so po končani sv. birmi poklicali k sebi cerkvene ključarje k pregledu cerkvenih računov in so se z njimi prav ljubeznjivo pogovarjali. In ko so konečno vprašali, če se imamo kaj pritožiti, odgovori jim eden ključarjev: milostljivi knezoškof, nič se nimamo pritožiti, saj imamo itak predobrega g. župnika, prosimo pa mil. knezoškof, če se jim nismo kaj zamerali, naj bi blagovolili prihodnjokrat priti zopet k nam birmovat. Oni pa so preprijazno smehljaje rekli: O ja, bom še že prišel, saj v vašo faro zmirom rad pridem. Mi pa smo rekli: Oh, kako bi nas to veselilo in ko smo odhajali, so vsakemu ljubeznjivo roko podali in se nam ponižno zahvalili. A da bi se bili od nas za vselej poslovili, tega od nas nihče ni mislil. Ta izguba tako dobrega, tako vzvišenega pa tako ponižnega gospoda, mi ne moremo pozabiti, to nam srce stiska, to nas peče, to nas boli, da ni popisati. Želeli smo videti še njih mili obraz, pa, žali Bog, to ni mogoče na zemlji več za nas. O preblagi naš višji pastir, prosite pri Bogu za nas, da bomo tudi tamkaj enkrat mi, kjer ste Vi, v veseli večnosti!

Anton Gojznikar, kmet v Matkih.

Od Št. Ilja pri Velenji. (Novi zvonovi. Zadušnice.) Zadnji, kateremu so stari zvonovi k večnemu počitku zvonili, bil je prvi Št. Iljski župan, Andrej Sedovnik. Nekdaj jako bogat kmet, umrl je, „ker ni imel nobene sreče“, v veliki revščini. Naj bi mu tam šlo bolj po volji! — Prvi, kateremu so naši novi zvonovi in takoj prvi den žalostinko peli, bili so naš nepozabljivi knezoškof Jakob Maksimilijan. Umrli so prav tisti den, ko se je vse z vese-

ljem pripravljalo na praznik povzdigovanja novih zvonov v stari zvonik. V torek, dne 9. t. m. zbrali so se v tej farni cerkvi vsi trije še živi čč. duhovniki, Šentiljski rojaki, da bi pri mladem petji novih zvonov opravljali zadušnice za svojimi rajnimi sorodniki, posebno pa še za svojimi duhovskimi rojaki, katere je Gospod pred njimi iz svojega vinograda poklical na plačilo. Da bi mnogo far škofiji bilo dalo toliko dušnih pastirjev, kakor Št. Iljska, ne bilo bi nikjer pomanjkanja duhovnikov. V tej fari, ki šteje le 800 duš, peli so prvo sveto ali novo mešo sledeči čč. gg. Voh Baltazar, sošolec pokojnega knezoškofa Stepišnika vže leta 1835, njih brat Franc l. 1836, Janez Sredensek l. 1837, Blaž Rotnik l. 1848, France Košan l. 1851, drugo leto pa Blaž Dolinšek, Jernej Voh l. 1867 in Franc Klinc l. 1870. Prvi Št. Iljski duhovnik, pok. častni korar g. Gregor Miklavzin, peli so svojo prvo sv. mešo v Volfšprgu na Koroškem l. 1826 in deseti tukajšnji rojak, bivši župnik Labodski č. g. Mat. Špenko, peli so jo l. 1840 v Velenji. Razun treh župnikov medsebojnih sorodnikov, gg.: Rotnika, Dolinšeka in Voha Jerneja so ostali čč. duhovniki, bivši tukajšnji rojaki, že vsi pomrli. Za pokojnim škofom peli so naši novi zvonovi tem pokojnim gospodom in njihovim sorodnikom v torek na prvo žalostinke, ko so se za njih dušni mir in pokoj ganjlive zadušnice opravljale ter se sv. meše služile. Teh mrtvaških sv. opravil vdeležili so se ne le domači vlč. g. župnik Smrečnik, ki so fari nove zvonove preskrbeli, ampak tudi prav lepo število pobožnih faranov. Naj bi se vendar izpolnile od domačega g. župnika izražene želje, da bi novi zvonovi kmalo zamogli katerega Št. Iljskega rojaka kot novo-mešnika v cerkev spremljati!

Iz Velike Pirešice. (Domači praznik.) Na god svetega Cirila in Metoda bil je pri nas zares slovanski praznik. Že pred večer prižgali so narodni fantje in možje veliko kresov po tukajšnjih gričih, kateri so kazali celi Savinjski dolini, češ: tukaj prebivajo zavedni narodnjaki, vrli katoliški Slovenci. Drugi dan ob osmih pa je bila slovesna velika sveta meša: katere se je vdeležilo veliko domačega ljudstva, in občinski gospodje svetovalci in odborniki z g. županom na čelu. Pred sv. opravilom je bila pridiga, katero so imeli č. gospod Jernej Voh, župnik iz Šmartna v Rožni dolini ter so nalašč za to sv. opravilo semkaj prišli. V pridigi so izvrstni govornik prav lepo in po domače razložili življenje sv. bratov Cirila in Metoda in vernikom na srce položili lepi nauk, naj njiju posnemamo, vsi, ki smo kristjani in Slovenci. Potem je sledila velika sv. meša, katero so služili č. gospod župnik Gališki, Jožef Maroh, stregla pa sta jim pri tem sv. opravilu č. g. župnik od sv. Martina in domači kaplan, č. g. Ja-

kob Kitak. Domače pevke pod vodstvom spretnega orglarja, g. M. Kunstič-a, pa so kaj vzbrano pele pesem o sv. bratih slovanskih apostolih. In tako je minil skoraj celi dopoludne, v lepim redu, da bode gotovo vsakemu v spominu kdor se ga je v deležil. Tako si napravlja naše sprebujejo ljudstvo samo praznik slovanski, katerega pa čast. gospodje povekšati blagovoljno pomagajo: za to jim naj bode tukaj srčna zahvala! Zeleti je, da bi pač povsod, kjer imajo kakošno podružnico sv. Cirila in Metoda, imeli ob nju godu tako slovesnost, kajti naše ljudstvo, katero je še pač nepopačeno, take slavnosti ljubi čez vse drugo, in tako se vnema za domačo reč. Savinjski.

Iz Celja. (Dijaška kuhinja.) Za III. društveno šolsko leto 1888/9 so dalje darovali naslednji častiti in prečastiti gg.: Peter Erjavec, župnik v Trbovljah 2 fl., J. Mastnak, žup. v Slivnici 3 fl., L. Š., hrvatsko-ogerski državljani v Celji 4 fl., ekscelencija rajni knezoškof za maj 4 fl., Martin Sevnik, žpn. v Št. Petru pod sv. Gorami 5 fl., Anton Reich, c. kr. blag. uradnik in hišni posestnik v Gradci 5 fl., Iv. Fišer, c. kr. notar v Mokronogu 5 fl., veselica 19. maja t. l. v Žavci 8 fl. 3 kr., ekscelencija rajni knezoškof za junij 4 fl., Mat. Gril, konc. v Postonji, mesečnino za marc, april, maj, junij in julij 2 fl. 50 kr., Vinc. Plaskan, župnik v Zibiki, zopet 1 fl. 75 kr., A. Brumen, c. kr. sodn. pristav in J. Cizej, beneficijant v Slov. Bistrici, po 1 fl. Vsem blagim dariteljem presrečna zahvala v imenu naše mladine in pridnih ubogih dijakov, ter uljudno prosimo še daljnih milodarov. Odbor.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nj. veličanstvo svitli cesar se je podal iz Dunaja v Gostinjsko kopališče. — Delegaciji ste svoje delo končali ter niste drž. proračuna v ničem spremenili. Tudi razprave so se vršile v obeh gladko in so gg. ministri lahko z njima zadovoljni. — Pri volitvah v Českí dež. zbor so Mladičehi na velicah krajih, tudi po mestih zmagali, do večine v zboru pa še niso prišli, vendar so te volitve v višjih krogih vzbudile nezadovoljnost in je mogoče, da se izvrši vsled njih kaka sprememba pri vladi. — Kakor v dež. odboru, tako nimamo Slovenci tudi v dež. šolsk. svetu v Gradci nobenega zastopnika. Zato pa tudi nima slov. ljudstvo nič zaupanja v ta dež. urada in gleda torej na vse, kar se v njih počenja, le z neko bojaznijo. Dobro to ni ali kedaj bode bolje? Težko, če še pod sedanjo vlado. — Skorej po vseh zgornje-štajarskih tovarnah so odpovedali delalci delo in je bilo treba na večih krajih vojakov, da niso skalili miru. — Ker nima Koroško slov. ljudstvo svojega drž. poslanca,

zato se potegujejo pa drugi slov. poslanci v drž. zboru za-nj. To nemškutarjem ni po volji, tembolj pa slov. občinam in izmed teh izreka še zmerom novih slov. poslancem zahvalo za njih prizadevanje. — Obrtna šola se odpre za Koroško že to jesen v Celovci, Slovencem menda ne prinese veliko koristi, ker se podučuje le nemški. — Na Kranjskem še prepiri niso pri kraji in kar je prav žalostno, nekateri še celo prevz. knezoškofa ne pusté pri miru. To ni narodno, marveč je sila nerodno! — Dr. Moše je izstopil iz zastopa mesta Ljubljane. Škoda možá! — Slavnost „bralnega društva“ v Gorici je bila lepa in se je vršila v lepem redu. Laški hujskači so sicer dražili naše in jih na enem kraji celo napadli, toda naši so jih pustili na miru, dokler jih niso redarji sami déli pod ključ. Tako je prav! — Vedno še je namestnijsko poslopje v Trstu prazno, vendar pa je sedaj že skorej gotovo, da postavi ces. vlada koga izmed višjih generalov va-nj. Da bode le pravi mož! — Glavar dež. zbora v Istri postane bojda dr. Campitelli, mož, ki sovraži vse, kar ni laško. Ali je mogoče tako imenovanje? — Ban Khuen-Hedervary potuje sedaj po južnih krajih hrvaških in se je poskrbelo, da najde po vseh krajih, kamor pride, „krasen slavolok“ in čuje „nebrojno živio“ — znamenje, da ga ljudstvo ljubi. — Ogerska vlada išče novo posojilo. Treba ji je denarja, da odkupi neke stare pravice mest in graščakov. — O starem Kossuthu se govori sedaj pri Madjarih veliko. Ko bi živel mož doma, ne v Turinu, živi krst, menimo, bi se ne spomnil za-nj. —

Vunanje države. Govorica se vtrjuje, da gredó sv. Oče iz Rima, ako nastane vojska ter jih odpelje bojna ladija v Španijo. Mogoče je, ali sedaj še ni to, da priseže človek na to. — Iz Italije se poroča, da ne trpi poslej Crispi več, da bi se v kakem društvu govorilo zoper Avstrijo. Glas slišimo, toda nič mu kaj ne damo vere. — V francoskih volilnih krajih poslej ne bode mogoče, da se eden in tisti, n. pr. Boulanger, na večih krajih postavi za kandidata. Nova postava meri najbolj na stranko boulangistov. — Mesto Pariz je vzelo 54 milj. na posodo, toda ne pri kaki banki, ampak kdor je hotel, lahko je podpisal. To je bilo pametno, ali velika jeza je zato v hiši malih in velicih Rothschildov. — Na Irskem snuje se „društvo najemnikov“ in mu je namen, da jih brani zoper velike posestnike. Nekaj velja že tako društvo. — Na Nemškem se razpravlja sedaj vprašanje, kaj je bolje, ali koj prijeti za orožje ali pa še čakati? Vojaški veljaki so za prvo ali cela stvar leži samo v rokah kneza Bismarka. — Prve dni meseca avgusta snideta se nemški cesar in ruski car na parobrodu pri Kielu, tedaj vendar-le ne v Berlinu. Pravi se,

da za to ne, ker car ne zaupa več železnicam. — Vse kaže na to, da izgubi Avstrija trgovino v Rumunijo; v novem času se množijo v Bukreštu ruske prodajalnice. — Ristič, ki stoji na čelu srbske vlade, je vzbolel in treba mu je dalje časa, da sopes okreva. To utegne biti Srbiji na škodo. — V Carjem gradu se bije boj za to, ali naj Turčija drži z Rusi ali pa se nasloni raji na druge države stare Evrope. Sultan še odlaša in tolaži na vse strani. Da se odloči, to je že težko. — V Cetinji glavnem mestu Črne gore, imajo visocega gosta, ruskega princa Petra Nikolajeviča. Hodi mu za to, da se poroči z Mileno, staršo hčerjo kneza Nikice. — V Egiptu misli sedaj Anglija z močjo vdariti na dervise, to je vojake pokoj. „preroka“ Mahdija. To so žilavi ljudje.

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnjija Ptujška.

(Dalje.)

Solnograški nadškofje imeli so na Štajarskem obširna zemljišča in različne dohodke. Ker niso mogli vsega sami nadzorovati, dali so mnogo lastin plemenitnikom v najem ali v fevd. Tudi Ptuj in okolico prepustil je že nadškof Konrad v fevd odličnemu Ptujčanu, ki je na gradu gospeval in je bil prednik slavnih Ptujskih gospodov. Cerkev sv. Jurija pa je povzdignil v nadduhovnjijo z različnimi, vmes imenitnimi pravicami, in vsakateri župnik Ptujski bil je navadno višji duhoven ali arhidijakon Solnograškega nadškofa za spodnje Štajarsko ter je opravljal v njegovem imenu razne imenitne službe posvetne in duhovne.

Ove višje duhovne, kateri so se poznej, ko je v okrogu veliko Ptujške župnije bilo ustanovljenih več podžupnij, nadžupniki klicali, imenoval je do konca 15. veka Solnograški nadškof, a v borbi med cesarjem Friderikom in kraljem Matjažem prišel je Ptuj, kakor v političnem, tako v cerkvenem oziru za nekaj časa v oblast Ogrom, l. 1491. pa deželnemu vladarju. S pogodbo od dne 14. novembra l. 1511. je cesar Maksimilijan Ptuj z vsemi pravicami izročil zopet Solnograški cerkvi, h kateri je spadal do l. 1571. Takrat pa je nadškof Janez Jakob Khuen Bellani prepustil Ptuj za vsikdar nadvojvodi Karolu. In od ove dobe je patron nadžupnije Ptujške deželni vladar.

Sedaj pa naj sledi vrsta nam znanih nadduhovnov, župnikov in nadžupnikov v Ptuj s potrebnimi opazkami in životopisnimi črticami.

Vrsta župnikov in nadžupnikov v Ptuj.

a) *Pred reformacijo.*

Da-si se je iz dvanajstega veka ohranilo precej listin, nam vendar ni znano ime ovega

župnika, katerega je bil Solnograški nadškof Konrad pri novi cerkvi sv. Jurija v Ptujih nastavljal. Ravno tako neznani so nam njegovi nasledniki, ki so do druge polovice trinajstega veka v Ptujih župnikovali. Nekateri sicer menijo, da bi vtegnil ovi višji dijakon Ortlieb, ki je naveden kot priča v listini, pisani v Ptujih, dne 30. marca l. 1188.¹⁾, s katero je nadškof Albert v pričo Krškega škofa Ditriha, prošta Ekharda in več drugih cerkev v Freilandu povzdignil v župnijo, biti ob enem tudi župnik Ptujski, a v listini, dani v Gradci dne 10. avg. l. 1189. imenovan je Ortlieb, kaplan vojvode Otokarja višji duhoven „de Viscach“;²⁾ bil je toraj, kakor je to razvidno tudi iz listine od dne 17. dec. 1163³⁾ župnik v Fišavi na nižjem Avstrijskem, nikakor pa v Ptujih

F. Raisp navaja na str. 21 svoje zgodovine Ptujkega mesta kot najstarejšega po imenu znanega župnika v Ptujih za l. 1209 Hartnida, korarja Solnograškega, katerega tudi Janisch v svojem stat. topografičnem slovarju (II., 456.) omenja. Nekoga Hartnida, korarja v Ptujih navaja tudi Muchar v zgodovini Štajarske (V., 41.) med pričami v listini, s katero je nadškof Eberhard II. samostanu Admontskemu, dne 6. januarja l. 1203. potrdil vms prej storjena volila in pridal še nova. A v omenjeni listini imenovan je Hartnid „canonicus Patoviensis“; bil je toraj korar Pasavski, ne pa Ptujski, kajti Ptuj je v ovi listini imenovan „Betowe“.⁴⁾

Smešnica 29. V nekem društvu nazival je nek gospod staro, pa zelo nečimerno gospó vedno „moj angeljček!“ — „O dragi gospod“, reče naposled gospá, „tega imena vendar ne zaslužim.“ — „Da, da“, odgovori gospod, „kajti najstarejše stvari božje so angelji“.

Razne stvari.

(Zlata sv. maša.) V nedeljo, dne 28. julija, bode zlata sv. maša vlč. g. Jurija Tuteka, čast. korarja, župnika in dekana pri sv. Lenartu v slov. gor. O tej priliki se g. zlato-mašniku poklonijo občine: Rogoznica, Žikarce, Korena, Zimica, Jabljance in Črmlenšek vsled sklepa ravno teh obč. zastopov. Na mnoga leta!

(Brzobjav.) Pristrčno bodi pozdravljeno novo rojeno dete, južno-štajarska hranilnica. Živio nje vzbuditelji! Vranski Slovenci.

(Južno-štajarska hranilnica v Celjih) je dovoljena in bode prva seja upravnega odbora v ponedeljek, to je 22. t. m. ob

1/2 11. uri predpoludne v čitalnični dvorani. Popoludne ob 1. uri pa bode banket v proslavo otvorjenja v dvorani Koscherjevega hotela, h kateremu se uljudno vabijo slovenski rodoljubi, akoravno niso dobili posebnega vabila. Da se pa zamore pravočasno potrebno pripraviti, prosimo uljudno, da vsaki svoj prihod k banketu nemudoma g. Maks Veršecu v Celje naznani in ob enem naj se pošlje 1 gld. 50 kr. za kovert. Le za tiste, ki se o pravem času oglašijo, se bodo prostori pripravili. Odbor.

(Slov. posojilnice) Letošnji redni obč. zbor društva zveze slov. posojilnic, vrši se v ponedeljek, dne 22. julija ob 11. uri dopoludne v čitalnici v Celjih. Na dnevnem redu je: Poročilo predsednika o delovanju društva v letu 1888; poročilo tajnika; spremembe pravil in nasveti. Predsednik.

(Imenovanje) G. dr. Janez Presker, doslej avskultant pri c. kr. okr. sodniji v Celjih, postal je pristav pri c. kr. okr. sodniji v Vipavi na Kranjskem.

(Premeščenje.) Iz Rateč na Kranjskem preseli se tamošnji c. kr. notar, g. dr. Anton Mravlag, v Rogatec ob hrv. meji.

(Nov goldinar) se od sobote, dne 13. julija že izdaja. Po obliki je veliko manjši, kakor doslenji, a nič nam ne dopada na njem, samo papir je bojda trden.

(Izpit zrelosti) vrši se na c. kr. gimnaziji v Mariboru dne 18., 19. in 20. julija. V osmi šoli je bilo 19 učencev, 10 (?) Nemcev in 9 Slovencev. Tako razmerje še menda ni bilo na tej gimnaziji. Daleč so jo torej že prignali.

(Nič slovenski!) V Mariboru se sedaj veliko hiš popravlja, tako tudi v gosposki ulici. Vsled tega je pribito na oglih, da se dolgi vozovi ne smejo spravljati skozi to ulico. Opo-minji pa so seveda samo v nemškem jeziku in to v tem, ko izmed sto voznikov še more biti težko, če zna eden nemški, ali kaj skrbi to naše mestne očete!

(Slepa strast) G. Miha Mogge, nadučitelj pri sv. Lovrenci na kor. žel, je v pismu do dež. šol. sveta tožil g. J. Polanca, učitelja tudi v Št. Lovrenci, češ, da je v pričo večih ljudi rekel, ako bode vojska z Rusi, pojdimo vsi k Rusom! To pa si je g. nadučitelj le izmislil, da bi svojega tovarša očrnil. Pri c. kr. sodniji se je jasno pokazalo, ali kaj poreče sedaj dež. šol. svet in kaj c. kr. sodnija, ali bo sta tudi po tega segla?

(Požar.) V Jablanah, pod župnijo v Cirkoveh, je v soboto, dne 13. julija, popoludne nastal ogenj ter je 20 kmetom stanovanje in gospodarsko poslopje vpepelil. Požarni brambi iz Cirkovec in Spodnje Polskave ste rešili, kar se je dalo. Škode je 40.000 gld. Nekaj pogorelcev je bilo zavarovanih a trpijo še vse eno ve-

¹⁾ Zahn, Urkundenbuch, I., 670. F. Raisp ima v svoji knjigi: Pettau na str. 108 krivo „1168“.

²⁾ Tisti, I., 685.

³⁾ Tisti, I., 444.

⁴⁾ Zahn, Urkundenbuch, II., 102.

liko škodo, ker so imeli žito in seno že pod streho.

(Južno-štajarska hranilnica v Celji) obrestuje vloge po 4% in daja posojila za 5% na zemljišča, deželam, okrajem, občinam, posojilnicam in drugim zavodom. Obrazi za prošnje se dobivajo pri juž. štajarski hranilnici v Celji.

(Vojaštvo.) Iz Maribora je v sredo, dne 17. julija, odšel bataljon 47. pešpolka v Gradec ter nastopi ondi na mesto bataljona, ki je šel v Köflach, da vzdrži red pri delalcih, ki so dejali roke križem, dokler se jim ne poviša plačilo.

(Umrli) je č. g. Mart. Lopič, oskrbnik v Svičini, dne 17. jul. v 78. letu svoje starosti. Pogreb bil je danes predpoldan. Naj počiva v miru!

(Duh. spremembe.) Č. g. Jože Kostanjevec, kaplan v Kamnici pri Mariboru, pride za kaplana k sv. Rupertu nad Laškim trgom in č. g. Fr. Lekše, kaplan v Marenbergu, pride na njegovo mesto v Kamnico. Novomešnik č. g. Fr. Zagajšak gre za kaplaña v Marenberg.

(Za družbo duhovnikov) so meseca junija vplačali č. gg.: Repič 5 fl., Planinšek 1 fl., Kitak 1 fl., Mikuž Val. 50 fl. (ustn. in letn. dpl.) Še nekdo je vplačal 3 fl., ki naj blagovoli svoje ime naznaniti.

Listič upravnništva. G. M. L. v Sarajevu: Do 1. sept. 1889.

Loterijne številke:

V Trstu 13. julija 1889: 12, 74, 75, 40, 60
 V Lincu " " 18, 25, 27, 78, 15

Maribor
 Gosposke ulice 3.
 Prodajalnica papirja in vsako-
 vrstne sprave za pisanje in šolo,
šolskih in molitvenih knjig
 na drobno in veliko.
 Naročajo se tudi lahko vsi modni listi avstrijski in
 vnanji, vladovani časopisi.

Andrej Platzer,
 podprej **EDUARD FERLING.**
 za tovarne, vsake vrste knjig za trgovce, knjige
 slame, za ločenje in zvitke, papir iz
Novosti
 posebno pisane za graditelje, karton, svilnat
 in katunov papir v krasnih barvah
 po izjemno nizki ceni.
Knjigovezarna.
 Gosposke ulice 3
Maribor.

Naznanilo.

Na deželni sadje- in vinorejski šoli pri Mariboru oddajo se z začetkom prihodnjega šolskega leta, t. j. s 15. septembrom 1889. 6 deželnih štipendij, en štipendij Celjskega okraja in en štipendij Mariborskega okraja, zadnja dva za okrajnike. Oziralo se bode posebno na sinove vinogradnikov, kateri bodo kdaj očetovsko gospodarstvo prevzeli. Prošnjiki morajo biti najmanj 16 let stari, zdravega telesa, neoženjeni, uradni, imeti domovinsko pravico na Štajarskem in biti podučeni v predmetih ljudske šole.

Prositelji naj svoje prošnje s krstnim listom, spričevalom o nravih in zdravju, cepljenji koz in z domovnico, s šolskim spričevalom in ubožnim listom, osebno vložijo pri ravnteljstvu deželne sadje- in vinorejske šole, vsaj do 15. avgusta 1889.

Gradec, meseca julija 1889.

Od štajarskega deželnega odbora.

Učenec se sprejme takoj v štacuni Repiču, trgovcu pri sv. Andraži v slov. gor. Pošta sv. Andraž v slov. goricah. Pogodbe so ugodne. 1-2

V Šmariji pri Jelšah

se da prodajalnica po zelo nizki ceni v najem. Ker je poslopje v trgu in trg sam sedež c. kr. okrajne sodnije in davkarije, ne more se ta prostor dovolj priporočiti. Več se zvé pri posestniku Janezu Anderluhu. 1-2

Pravo francozsko žganje (cognac).

Kaj je pravo francozsko žganje?



Iz francozkega in južnoštajarskega jaknega močnega brdskega vina izerpljeni alkohol, pod imenom „cognac“ zdravniški pripoznano dietično, duh in telo oživajoče slastno in zdravilno sredstvo. Kaj se dobi navadno mesto takega zdravila? Navadno žesto s soljo pomešano, ktere upliv na telo je, če ne škodljiv, jednak ničli. Če vsa vporabljena sredstva proti ischias, revmatizmu, živčanim boleznim, izpadu las, protinu, trganju v udih, ohromenju, ranam vsake vrste, boleznim v glavi

in zobeh i t. d. nič ne pomagajo, naj se pokusi vsaki boleestnik iz južnoštajarskega znamenitega Konjliškega, lastno pripravljene vina destilovano, na vse ove bolezni čudno delujoče, pravo francozsko žganje vporabiti. Mala stekl. 60 kr., v. 1 gl. 20 z. Stari cognac, posebnv ekrevajočim in na želodeu bolanim preporočljiv, 1 steklenica gl. 1.50, naročbe 4 v. steklenice pošiljajo se franko brez daljnjih stroškov.

BENEDIKT HERTL

veliki posestnik na grajščini Golč pri Konjicah, Južno-Štajerska.

Zaloga v Mariboru pri Alois Quandestu, Gosposke ulice.

Zaloga v Mariboru pri Alois Quandestu, Gosposke ulice.